

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO UPRAVE

**Uprava za politički sustav, državnu upravu
te lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu**

KLASA: 023-01/15-01/167

URBROJ: 515-02-02/1-15-1

Zagreb, 10. lipnja 2015.

**ŽUPANIJAMA
GRADOVIMA
OPĆINAMA**

- svima, putem Ureda državne uprave u županijama

GRAD ZAGREB

Stručna služba gradonačelnika

PREDMET: Prava lokalnih dužnosnika

- uputa za postupanje, daje se

Slijedom učestalih upita vezano uz različite načine uređivanja prava općinskih načelnika, gradonačelnika, župana i njihovih zamjenika, Ministarstvo uprave smatra potrebnim svim jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave skrenuti pozornost na pitanja od značaja za uređivanje tih prava.

Temeljni zakon kojim se uređuju prava lokalnih dužnosnika, odnosno općinskih načelnika, gradonačelnika, župana i njihovih zamjenika je Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi („Narodne novine“, broj 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12 i 19/13 pročišćeni tekst; dalje u tekstu: Zakon).

Slijedom članka 39. toga Zakona, izvršno tijelo jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave u općini je općinski načelnik, u gradu gradonačelnik i u županiji župan.

Slijedom članka 41. Zakona, u jedinicama lokalne samouprave koje imaju do 10.000 stanovnika općinski načelnik, odnosno gradonačelnik ima jednog zamjenika koji se bira na neposrednim izborima sukladno posebnom zakonu, dok u jedinicama lokalne samouprave koje imaju više od 10.000 stanovnika, u gradovima sjedištima županija, odnosno županijama općinski načelnik, gradonačelnik, odnosno župan imaju dva zamjenika koji se biraju na neposrednim izborima sukladno posebnom zakonu.

Sukladno članku 90. Zakona, općinski načelnik, gradonačelnik, župan i njihovi zamjenici odlučit će hoće li dužnost na koju su izabrani obavljati profesionalno, a o tome na koji način će obnašati dužnost dužni su u roku od 8 dana od dana stupanja na dužnost dostaviti pisanu obavijest nadležnom upravnom tijelu općine, grada, odnosno županije. Ako tako ne postupe, smatra se da dužnost obavlja volonterski.

Danom stupanja na dužnost navedenih osoba smatra se dan početka mandata određen posebnim zakonom.

Općinski načelnik, gradonačelnik, župan i njihovi zamjenici mogu promijeniti način obavljanja dužnosti u tijeku mandata, dostavom pisane obavijesti o promjeni načina obavljanja dužnosti nadležnom upravnom tijelu općine, grada, odnosno županije, a novi način obavljanja dužnosti započinje prvog dana sljedećeg mjeseca nakon dostave te obavijesti.

Nadalje, odredbom članka 90.a istoga Zakona propisano je da općinski načelnik, gradonačelnik, župan i njihovi zamjenici **koji dužnost obavljaju profesionalno, za vrijeme profesionalnog obavljanja dužnosti ostvaruju pravo na plaću i druga prava iz rada, a vrijeme obavljanja dužnosti uračunava im se u staž osiguranja, dok osobe koje dužnost obavljaju volonterski imaju pravo na naknadu za rad.** Osnovna mjerila za određivanje plaće, odnosno naknade za rad, kao i druga prava vezana uz profesionalno obnašanje dužnosti općinskog načelnika, gradonačelnika, odnosno župana i njihovih zamjenika određuju se posebnim zakonom, a taj posebni zakon koji uređuje navedena pitanja je Zakon o plaćama u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi („Narodne novine“, broj 28/10).

Važeći zakoni koji uređuju prava, obveze i odgovornosti lokalnih dužnosnika (prvenstveno Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi i Zakon o plaćama u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi), osim prava na plaću župana, gradonačelnika, općinskog načelnika i njihovih zamjenika koji dužnost obavljaju profesionalno i staž osiguranja, kao i prava na naknadu za rad ako dužnost obavljaju volonterski, ne propisuju druga prava za lokalne dužnosnike.

Navedena prava lokalnih dužnosnika proizlaze iz prava tih osoba izabranih na dužnost u jedinici lokalne samouprave, a ne iz službeničkog statusa.

Naime, obavljanje dužnosti općinskog načelnika, gradonačelnika, župana i njihovog zamjenika nije isto što i rad na službeničkom radnom mjestu, niti se s istim može izjednačiti po bilo kojoj osnovi, nego su to dužnosti na koju je općinski načelnik, gradonačelnik, župan i njihov zamjenik izabran na lokalnim izborim u skladu sa zakonom.

Lokalni dužnosnici niti se primaju i raspoređuju u službu rješenjem, niti sklapaju ugovor o radu, već obnašaju dužnost temeljem rezultata provedenih izbora.

Nadalje, Zakonom o službenicima i namještenicima u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi („Narodne novine“, br. 86/08 i 61/11), odredbama članka 3. propisano je da se prava, obveze i odgovornosti **službenika i namještenika** u upravnim tijelima lokalnih jedinica uređuju zakonom i na temelju zakona donesenim propisima. Također je propisano da se kolektivnim ugovorom mogu urediti materijalna i druga prava službenika i namještenika, da kolektivni ugovor sklapaju ovlašteni predstavnici sindikata i općinski načelnik, gradonačelnik, odnosno župan, kao i da se na pitanja koja nisu uređena

tim ili posebnim zakonom, propisima donesenim na temelju zakona ili kolektivnim ugovorom primjenjuju opći propisi o radu.

Prema tome, prava iz kolektivnih ugovora ne mogu se odnositi na dužnosnike, kao što se ni odredbe navedenog Zakona ne odnose se niti se mogu primjenjivati na dužnosnike, neovisno o tome obavljaju li svoju dužnost profesionalno ili bez zasnivanja radnog odnosa.

Ovdje smatramo naročito važnim napomenuti da se obavljanje dužnosti ne može vezivati uz rad u određenom radnom vremenu, jer sama priroda obavljanja dužnosti podrazumijeva rad i djelovanje dužnosnika neovisno o satnici, odnosno vremenu u kojem će obavljati dužnost, a nikako rad u točno određeno radno vrijeme.

Što se tiče ostvarivanja prava iz rada, naravno da dužnosnici koji dužnost obavljaju profesionalno, ostvaruju prava iz mirovinskog i zdravstvenog osiguranja.

Pri tome napominjemo da se bolovanje ne svrstava među prava zaposlene osobe, niti se uređuje Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi i Zakonom o plaćama u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, već je ono posljedica spriječenosti za rad pa tako i obavljanje dužnosti, a u skladu s propisima o obveznom zdravstvenom osiguranju.

Isto tako, prava po osnovi rodiljnog dopusta ne spadaju u područje primjene Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi niti Zakona o plaćama u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, već su predmet posebnog propisa kojim se ta prava uređuju.

Vezano uz pojedina materijalna prava, napominjemo da je nesporno da lokalni dužnosnici, osim zakonom utvrđenog prava na plaću i staž osiguranja, imaju pravo na naknadu stvarnih materijalnih troškova nastalih u vezi s obnašanjem dužnosti, što bi bili npr. putni i drugi troškovi nastali u vezi s obnašanjem dužnosti (troškovi prijevoza, dnevnica za službeno putovanje), kao i neka druga prava, npr. pravo na korištenje službenog automobila, pri čemu smo mišljenja da bi takva prava lokalnih dužnosnika u vezi s obnašanjem dužnosti trebalo urediti zasebnim aktom.

Što se tiče prava lokalnog dužnosnika na korištenje godišnjeg odmora, ukazuje se da pravo na godišnji odmor imaju službenici upravnih tijela, kojima se za korištenje godišnjeg odmora izdaje se rješenje pod propisanim uvjetima, za razliku od lokalnih dužnosnika kojima pravo na godišnji odmor ne proizlazi iz odredbi važećih propisa, a zbog prirode obnašanja dužnosti koja nije vezana uz rad u određenom radnom vremenu isto pravo ne može se temeljiti ni na tom osnovu.

Također se ukazuje da radno vrijeme lokalnog dužnosnika nije nadzirano kao radno vrijeme službenika i namještenika, niti dužnosnik podliježe obvezi prisutnosti na radu u točno određenom radnom vremenu, kao ni obvezi obavještanja i opravdavanja svog izostanka s rada.

To, naravno, ne znači da dužnosnik nema pravo na odsutnost radi odlaska na godišnji odmor u vrijeme dok obnaša dužnost, ali nije dužan opravdavati svoju odsutnost niti mu se izdaje rješenje o pravu na godišnji odmor (kao službeniku), a za vrijeme odsutnosti ostvaruje pravo na svoju plaću.

Prema tome, višekratno izraženi stav ovoga Ministarstva je da lokalni dužnosnici ne samo da nemaju pravo na naknadu za neiskorišteni godišnji odmor ni po kojoj osnovi, već im se ne utvrđuje pravo na godišnji odmor ni za vrijeme profesionalnog obavljanja dužnosti, a kamoli po njegovom prestanku. Oni mogu koristiti samo pravo na naknadu plaće i staž osiguranja na Zakonom predviđeni način.

Isto se odnosi i na plaćeni i neplaćeni dopust, regres, jubilarnu nagradu, otpremninu.

Ovdje smatramo važnim ukazati i na analogiju u odnosu na prava pojedinih državnih dužnosnika koji također profesionalno obavljaju svoju dužnost, a kojima se također ne izdaju rješenja o korištenju godišnjeg odmora, a kamoli isplaćuje naknada za neiskorišteni godišnji odmor, regres, dodaci na plaću, jubilarna naknada ili nešto slično.

Dodatno ukazujemo i na stav ovoga Ministarstva da na dužnosnike koji su izabrani i dužnost obavljaju za vrijeme trajanja mandata (u pravilu četiri godine), nisu primjenjiva sva pravila koja se odnose na službenike u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, kao što je primjerice dodatak na plaću zbog stupnja obrazovanja (magisterij), jer za obavljanje dužnosti zamjenika gradonačelnika nisu propisani uvjeti vezani uz stupanj obrazovanja.

Što se tiče drugih prava iz rada osoba koje profesionalno obavljaju dužnost općinskog načelnika, gradonačelnika, župana i njihovog zamjenika (lokalnih dužnosnika), ta prava posebnim zakonima nisu propisana, a naročito je važno naglasiti da se ona ne mogu poistovjetiti s pravima službenika, a ni s pravima radnika iz radnog odnosa.

Tako prema mišljenju ovoga Ministarstva lokalnim dužnosnicima ne pripada ni pravo na bilo kakve dodatke na plaću (osim uvećanja od 0,5% za svaku navršenu godinu radnog staža, ukupno najviše za 20%) pa tako ni po osnovi stupnja obrazovanja.

Napominjemo da je u postupku nadzora zakonitosti općih akata Ministarstvo uprave uputilo Visokom upravnom sudu zahtjev za ocjenu zakonitosti općih akata kojima su uređena prava lokalnih dužnosnika.

U postupku ocjene zakonitosti općih akata Visoki upravni sud usvojio je zahtjev Ministarstva uprave te ukinuo opći akt kojim su uređena prava lokalnih dužnosnika. Visoki upravni sud, u presudi Poslovni broj: Usoz-57/14-6 („Narodne novine“, broj 36/15) je iskazao stav da *župan, gradonačelnik i općinski načelnik te njihovi zamjenici dužnost obavljaju za vrijeme trajanja mandata, pri čemu se vrijeme obavljanja dužnosti uračunava u staž, a zakonodavac im također priznaje pravo na plaću, odnosno naknadu. Izabrani dužnosnici jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave nisu službenici jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave niti zasnivaju radni odnos. Niti jedan od mjerodavnih zakona ne propisuje da se na njihova prava, obveze i odgovornosti primjenjuju odredbe Zakona o službenicima i namještenicima u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi ili pravila radnog prava. Također, ovlast župana da općim aktom regulira prava i obveze izabranih dužnosnika županije ne proizlazi niti iz odredaba bilo kojeg drugog zakona kojim se uređuju prava i položaj dužnosnika jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te da shvaćanje prema kojem je zakonodavac propustio urediti sva prava i obveze vezane uz profesionalno obnašanje dužnosti lokalnih dužnosnika nije, niti može biti temelj za donošenje (takvog) općeg akta.*

Ujedno Županijski sud u Karlovcu - Stalna služba u Gospiću, u predmetu Poslovni broj: 4.GŽ-1123/2014-2, također je donio presudu temeljenu na sukladnim stavovima.

Slijedom navedenog ukazuje se svim jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave na nužnost usklađivanja općih akata kojima se uređuju prava općinskih načelnika, gradonačelnika, župana i njihovih zamjenika te se nalaže njihovo usklađivanje najkasnije do 30. rujna 2015. godine.

Ujedno se ukazuje da će nad aktima kojima se uređuju prava lokalnih dužnosnika biti izvršen nadzor zakonitosti u skladu s odredbama članaka 79.-82. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi.

POMOĆNIK MINISTRA
Boris Milošević

